

O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTINI RAQAMLASHTIRISH MEXANIZMLARI: INSTITUTIONAL SHAROITLAR VA SAMARADORLIK KO‘RSATKICHLARI

Uzganbayeva Dilnoza Toxtasinovna

Farg‘ona davlat universiteti

“Iqtisodiyot va turizm” kafedrası o‘qituvchisi

Solimahammadova Farzona Sohibjon qizi

Farg‘ona davlat universiteti

Iqtisodiyot yo‘nalishi 1-kurs talabasi

E-mail: solimahammadovafarzona@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada O‘zbekiston iqtisodiyotini raqamlashtirish mexanizmlari, ularning institutsional sharoitlari va samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlil qilinadi. Raqamli transformatsiya jarayonida davlat boshqaruvi, biznes muhiti va axborot texnologiyalari infratuzilmasining o‘zaro bog‘liqligi yoritiladi. Shuningdek, iqtisodiy samaradorlikni oshirishda innovatsion texnologiyalarni joriy etish, elektron xizmatlar ko‘lamini kengaytirish va raqamli iqtisodiyotning rivojlanish darajasi muhim omil sifatida baholanadi. Tadqiqot natijalari mamlakatda raqamlashtirish jarayonlarini takomillashtirish bo‘yicha amaliy tavsiyalar berishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: raqamlashtirish, raqamli iqtisodiyot, institutsional sharoitlar, iqtisodiy samaradorlik, axborot texnologiyalari, innovatsiyalar, elektron hukumat, raqamli infratuzilma, transformatsiya jarayoni, biznes muhiti.

Аннотация: В данной аннотации рассматриваются механизмы цифровизации экономики Узбекистана, институциональные условия их реализации и показатели эффективности. Особое внимание уделяется взаимосвязи государственного управления, бизнес-среды и инфраструктуры информационных технологий в процессе цифровой трансформации. Также анализируется роль внедрения инновационных технологий, расширения

электронных услуг и развития цифровой экономики в повышении экономической эффективности. Полученные результаты способствуют выработке практических рекомендаций по совершенствованию процессов цифровизации в стране.

Ключевые слова: цифровизация, цифровая экономика, институциональные условия, экономическая эффективность, информационные технологии, инновации, электронное правительство, цифровая инфраструктура, трансформация, бизнес-среда

Abstract: This annotation examines the mechanisms of digitalization of Uzbekistan's economy, institutional conditions, and efficiency indicators. It highlights the interconnection between public administration, business environment, and information technology infrastructure in the process of digital transformation. The study also evaluates the role of implementing innovative technologies, expanding e-services, and developing the digital economy in enhancing economic efficiency. The findings provide practical recommendations for improving digitalization processes and strengthening institutional frameworks in Uzbekistan.

Key words: digitalization, digital economy, institutional conditions, economic efficiency, information technology, innovation, e-government, digital infrastructure, transformation process, business environment

Kirish: Bugungi kunda jahon iqtisodiyotida raqamlashtirish jarayonlari jadallik bilan rivojlanib, mamlakatlarning raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy omillardan biriga aylanmoqda. O'zbekiston ham so'nggi yillarda iqtisodiyotning turli sohalarini raqamlashtirishga alohida e'tibor qaratib kelmoqda. Xususan, davlat boshqaruvi tizimida elektron hukumat xizmatlari kengaytirilib, biznes jarayonlarini avtomatlashtirish, moliyaviy texnologiyalarni rivojlantirish hamda raqamli infratuzilmani mustahkamlash bo'yicha izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Mamlakatda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish uchun zarur institutsional sharoitlar, jumladan, normativ-huquqiy baza, malakali kadrlar tayyorlash tizimi va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari infratuzilmasi shakllantirilmoqda. Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayonlarining

samaradorligini baholash muhim ahamiyat kasb etib, bu borada iqtisodiy o'sish sur'atlari, xizmatlar sifati, vaqt va xarajatlarni qisqartirish kabi ko'rsatkichlar asosiy mezon sifatida qaralmoqda. O'zbekistonda ham raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Jumladan, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasi doirasida davlat xizmatlarini to'liq raqamlashtirish, iqtisodiyot tarmoqlarida zamonaviy axborot texnologiyalarini keng joriy etish, IT-sohasini rivojlantirish va aholi raqamli savodxonligini oshirish bo'yicha keng ko'lamlı islohotlar amalga oshirilmoqda.¹ So'nggi yillarda elektron hukumat tizimi orqali ko'rsatilayotgan xizmatlar soni sezilarli darajada ortib, aholiga qulayliklar yaratildi. Shu bilan birga, iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayonida institutsional sharoitlarning ahamiyati beqiyosdir. Bunga normativ-huquqiy baza, samarali boshqaruv tizimi, investitsiya muhiti, raqamli infratuzilma hamda malakali kadrlar salohiyati kiradi. Mazkur omillar raqamli transformatsiyaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishini ta'minlaydi. Ayniqsa, davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish, startap ekotizimini rivojlantirish va innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash muhim vazifalardan hisoblanadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, raqamli iqtisodiyotga o'tish O'zbekistonning global iqtisodiy tizimga integratsiyalashuvini jadallashtiradi, investitsion jozibadorligini oshiradi hamda barqaror iqtisodiy rivojlanishni ta'minlaydi. Shu bois ushbu tadqiqotda O'zbekiston iqtisodiyotini raqamlashtirish mexanizmlari, institutsional sharoitlari va samaradorlik ko'rsatkichlari chuqur tahlil qilinadi hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Mulohaza va takliflar: O'zbekiston iqtisodiyotini raqamlashtirish jarayonlari so'nggi yillarda sezilarli darajada faollashdi va bu mamlakatning barqaror iqtisodiy o'sishiga ijobiy ta'sir ko'rsatmoqda. Xususan, davlat xizmatlarining elektron shaklga o'tkazilishi, moliyaviy texnologiyalarning rivojlanishi hamda biznes jarayonlarining avtomatlashtirilishi samaradorlikni

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 5-oktabrdagi PF-6079-son Farmoni "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasini tasdiqlash to'g'risida.

oshirishga xizmat qilmoqda. Shu bilan birga, ayrim hududlarda raqamli infratuzilmaning yetarli darajada rivojlanmaganligi, internet tezligi va sifati bilan bog‘liq muammolar, shuningdek, aholining raqamli savodxonlik darajasidagi tafovutlar mavjudligi jarayonning to‘liq samarali kechishiga to‘sqinlik qilmoqda.

Shu munosabat bilan quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiqdir:

1.mamlakatning barcha hududlarida yuqori tezlikdagi internet tarmog‘ini kengaytirish va sifatini yaxshilash;

2.raqamli iqtisodiyot uchun malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va IT-ta’limni kengaytirish;

3.davlat va xususiy sektor o‘rtasida hamkorlikni kuchaytirish orqali innovatsion loyihalarni qo‘llab-quvvatlash;

4.kichik biznes va tadbirkorlik subyektlarini raqamli texnologiyalardan foydalanishga rag‘batlantirish;

5.axborot xavfsizligi va ma’lumotlarni himoya qilish tizimlarini mustahkamlash;

6.elektron hukumat xizmatlarini yanada soddalashtirish va aholiga qulay shaklda yetkazish.

Ushbu chora-tadbirlarni amalga oshirish O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotning jadal rivojlanishini ta’minlab, iqtisodiy samaradorlikni oshirishga va xalqaro raqobatbardoshlikni kuchaytirishga xizmat qiladi.

O‘zbekiston iqtisodiyotini raqamlashtirish mexanizmlari: institutsional sharoitlar va samaradorlik ko‘rsatkichlari” mavzusi bo‘yicha

SWOT tahlil jadvali²

Kuchli tomonlar (Strengths)	Zaif tomonlar (Weaknesses)	Imkoniyatlar (Opportunities)	Tahdidlar (Threats)
Davlat tomonidan raqamlashtirishga kuchli e’tibor	Ayrim hududlarda internet sifati past	Xalqaro IT kompaniyalar bilan hamkorlik	Kiberhujumlar xavfining ortishi
“Raqamli O‘zbekiston 2030”	Raqamli savodxonlik darajasi yetarli	Raqamli xizmatlar eksportini rivojlantirish	Global raqobatning kuchayishi

² Muallif ishlanmasi.

strategiyasining mavjudligi	emas		
Elektron hukumat xizmatlarining rivojlanishi	IT mutaxassislar yetishmasligi	Startup ekotizimini kengaytirish	Texnologik qaramlik xavfi
Yoshlar orasida ITga qiziqish yuqori	Texnik infratuzilmaning notekis rivojlanganligi	Sun'iy intellekt va innovatsiyalarni joriy etish	Moliyaviy resurslarning yetishmasligi
Investitsiyalar jalb etish imkoniyati	Kiberxavfsizlik muammolari	Yangi ish o'rinlarini yaratish	Kadrlar "miya oqimi" (brain drain)

Mazkur SWOT tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda iqtisodiyotni raqamlashtirish jarayoni sezilarli darajada ijobiy asosga ega

Xususan, davlat tomonidan olib borilayotgan faol siyosat, "Raqamli O'zbekiston – 2030" strategiyasining mavjudligi, elektron hukumat tizimining rivojlanishi hamda yoshlar orasida IT sohasiga bo'lgan yuqori qiziqish ushbu yo'nalishning asosiy kuchli tomonlarini tashkil etadi. Bu omillar mamlakatda raqamli transformatsiyani jadallashtirish uchun mustahkam poydevor yaratadi.

Shu bilan birga, ayrim hududlarda internet sifati pastligi, raqamli savodxonlik darajasining yetarli emasligi, IT mutaxassislar yetishmasligi va infratuzilmaning notekis rivojlanganligi kabi zaif tomonlar mavjud bo'lib, ular jarayon samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Ayniqsa, kiberxavfsizlik bilan bog'liq muammolar dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Imkoniyatlar nuqtayi nazaridan, xalqaro IT kompaniyalar bilan hamkorlikni kengaytirish, raqamli xizmatlar eksportini rivojlantirish, startup ekotizimini qo'llab-quvvatlash hamda sun'iy intellekt kabi ilg'or texnologiyalarni joriy etish katta istiqbollarni ochib beradi. Bu esa yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishni ta'minlashga xizmat qiladi.

Biroq, global raqobatning kuchayishi, kiberhujumlar xavfining ortishi, texnologik qaramlik va malakali kadrlarning chet elga ketishi kabi tahdidlar ushbu jarayonni murakkablashtirishi mumkin.

Umuman olganda, mavjud kuchli tomonlar va imkoniyatlardan samarali foydalanish, zaif jihatlarni bosqichma-bosqich bartaraf etish hamda tahdidlarga

qarshi puxta strategiyalar ishlab chiqish orqali O‘zbekistonda raqamli iqtisodiyotni barqaror va samarali rivojlantirish mumkin.

Xulosa: Xulosa qilib aytganda, O‘zbekiston iqtisodiyotini raqamlashtirish mexanizmlari mamlakatning barqaror iqtisodiy o‘shishini ta’minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qilmoqda. Institutsional sharoitlarning shakllanishi, xususan davlat tomonidan qabul qilinayotgan strategik dasturlar, normativ-huquqiy baza va raqamli infratuzilmaning bosqichma-bosqich rivojlantirilishi ushbu jarayonning samaradorligini oshirishga zamin yaratmoqda.

Shu bilan birga, raqamlashtirish jarayonida inson kapitalini rivojlantirish, ya’ni raqamli savodxonlikni oshirish va malakali IT mutaxassislarni tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi. Zamonaviy texnologiyalarni, jumladan sun’iy intellekt, katta ma’lumotlar (big data) va bulutli texnologiyalarni keng joriy etish iqtisodiyot tarmoqlarida samaradorlikni oshirib, yangi imkoniyatlarni yuzaga keltiradi.

Samaradorlik ko‘rsatkichlari esa raqamlashtirishning real natijalarini aks ettirib, davlat boshqaruvi, biznes jarayonlari va xizmatlar sifatining yaxshilanishida muhim mezon bo‘lib xizmat qiladi. Elektron hukumat tizimi, raqamli xizmatlar hajmining oshishi va iqtisodiy jarayonlarning shaffoflashuvi ushbu yo‘nalishdagi ijobiy o‘zgarishlarni ko‘rsatadi.

Biroq, infratuzilmadagi nomutanosiblik, kiberxavfsizlik muammolari va global raqobat sharoitida moslashuvchanlikni ta’minlash zarurati dolzarb bo‘lib qolmoqda.

Umuman olganda, raqamlashtirish mexanizmlarini takomillashtirish, institutsional muhitni yanada mustahkamlash va samaradorlik ko‘rsatkichlarini tizimli ravishda oshirib borish orqali O‘zbekiston iqtisodiyotining raqobatbardoshligi va innovatsion rivojlanishini ta’minlash mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risidagi Farmoni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qarorlari va normativ-huquqiy hujjatlari.

3. Jahon banki (World Bank) hisobotlari – raqamli iqtisodiyot va raqamli transformatsiya bo'yicha materiallar.
4. Xalqaro telekommunikatsiya ittifoqi (ITU) ma'lumotlari.
5. OECD (Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti) – raqamli iqtisodiyot bo'yicha tahliliy hisobotlar.
6. McKinsey Global Institute – raqamlashtirish va iqtisodiy o'sish bo'yicha tadqiqotlar.
7. O'zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo'mitasi ma'lumotlari.
8. Ilmiy maqolalar va internet manbalari (Google Scholar, ResearchGate platformalari).
9. Muallif ishlanmasi¹